

II Міжнародна науково-практична конференція
"Актуальні питання моніторингу і наукового
супроводження надкористування та геологічної
експертизи "Геомоніторинг-2014",
7–13 вересня 2014 р.

ПЕРСПЕКТИВИ МОНІТОРИНГУ ТА НАУКОВОГО СУПРОВОДУ НАДКОРИСТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Веклич Ю. М., УкрДГПІ, Київ, Україна, veklych_um@ukr.net

Розглядаються питання перспектив моніторингу та наукового супроводження в Україні. Особлива увага приділяється забезпеченню надкористувача інформаційними послугами, зокрема картографічного, методичного, інструктивного, наукового й галузевого змісту. Першочерговим завданням вважається створення повного переліку всіх можливих (прямих і дотичних) аспектів, сторін і напрямів надкористування, значна частина з яких наведена в цій роботі.

PERSPECTIVE OF MONITORING AND OF SCIENTIFIC SUPPORT OF SUBSOIL USER IN UKRAINE

Veklych Yu. M., (Ukrainian State Geological Research Institute, Kyiv, Ukraine), veklych_um@ukr.net

Discusses the prospects of monitoring and scientific support in Ukraine. Particular attention is paid to the information services for subsoil user, including mapping, methodology, guidance, research and industry content. Priority is the creation of an extremely of complete list of all possible (of direct and tangential) aspects of the parties and directions subsoil, a significant portion of which is shown in this paper.

Підписання Угоди про асоціацію України з Європейським Союзом передбачає суттєві зміни в нормативно-правовій сфері і зокрема в секторі надкористування. Ця обставина передбачає необхідність завчасно і докорінно переглянути проблему моніторингу та наукового супроводу надкористувачів (МНСН) з урахуванням не тільки європейського досвіду подібних робіт, але і власних наукових доробок та інформаційних ресурсів.

Зараз здебільшого такі послуги обмежуються контролем документативної бази з метою виявлення правопорушень і надання рекомендацій щодо їх усунення. На нашу думку, МНСН має охоплювати набагато ширший спектр послуг, серед яких, окрім згаданої контрольної функції документативної бази, варто включати також науково-методичний супровід, послуги оптимізації виробничого процесу та інформаційне забезпечення.

Науково-методичний супровід надкористування в принципі може охоплювати всі зазначені аспекти, проте ми маємо на увазі у вузькому сенсі – як всебічний аналіз процесу надкористування у всіх його ланках і сторонах. При цьому враховуються не тільки виробничі аспекти, але й соціальні, суспільні, освітні, моральні тощо. Як показав досвід, надкористувач в Україні часто є суттєвим, якщо не головним, бюджетоутворювальним суб'єктом регіонального рівня і переймається не тільки прибутковістю власного підприємства, але і добровільно бере на себе відповідальність за розвиток соціальної сфери регіону, району, населеного пункту, культурних та освітніх закладів тощо.

Оптимізація виробничого процесу є досить різнобічним напрямом, який об'єднує декілька різновидів аналізу як суто економічної, так і виробничої сфер. Одним із цікавих та ефективних напрямів оптимізації та підвищення ефективності виробничого процесу є методика так званих "інформаційних потоків" [1]. Досвід використання таких робіт показав, що фаховий аналіз та оптимізація інформаційних потоків підприємства дає можливість підвищити його ефективність від декількох відсотків до декількох разів.

Інформаційне забезпечення є ще одним аспектом, який надає можливість надрокористувачу не тільки підвищити ефективність надрокористування. Таке забезпечення досить різнопланове і зорієнтоване на різні сфери застосування. Надання інформаційних послуг з нових наукових напрямів, методик і технологій виробничого змісту створюють передумови підвищення ефективності надрокористування в декількох сферах – прибутковості, екологічності, оптимізації виробничого процесу, зменшення собівартості тощо. Інформаційне забезпечення чинними нормативно-правовими документами особливо актуально в нинішній час адаптації законодавчої сфери до європейських стандартів. Сучасна наука розвивається надзвичайно динамічно, що породжує потенційну можливість підвищення ефективності надрокористування за рахунок впровадження нових технологій надрокористування та комплексного видобування корисних копалин, дорозвідки тощо. Природознавчі та гуманітарні наукові напрями прямо не стосуються надрокористувача, проте в контексті його взаємодії із соціальною, освітньою, гуманітарною та іншими сферами об'єкти надрокористування можуть бути осередками освітнього (шкільного, туристичного, музейного тощо), науково-геологічного (взаємодія з академічними й галузевими і зокрема іноземними інститутами), естетичного (геологічні пам'ятки) та інших складових нашого суспільства.

Картографічне забезпечення може бути ще одним суттєвим інформаційним аспектом для надрокористувача. Нині на більшій частині України завершені роботи з Держгеолкарти-200 – комплектів карт геологічного змісту багатопільового призначення, проте, на жаль, пересічному надрокористувачу такі матеріали малодоступні. Це ж стосується і карт іншого призначення, яких за час геологічних досліджень в Україні накопичено колосальну кількість. Складений для території об'єкта надрокористування комплект карт геологічного (а також географічного, геоморфологічного, неотектонічного тощо) змісту має бути для надрокористувача одним з найважливіших інформаційних основ як для перспектив надрокористування, так і для соціальних, освітніх та інших цілей.

Вартість послуг такої форми МНСН, звичайно, має бути диференційованою – від мінімальної (контроль нормативно-правової бази) до максимальної, яка має бути прямо пов'язана як з ефективністю надрокористування (в широкому сенсі), так і з прибутковістю надрокористувача. Реальне підвищення ефективності та прибутковості підприємства внаслідок виконання МНСН насправді і є мірилом для надрокористувача, що визначає його вибір щодо того чи іншого виконавця таких робіт МНСН.

Питання фахового рівня в організаціях такого європейського типу МНСН виходить на перший план, оскільки результат таких робіт доволі чіткий і визначається підвищенням ефективності надрокористування у всіх згаданих вище аспектах, зокрема в прибутковості надрокористувача. Успішне і конкурентне виконання МНСН потребує від виконавця таких робіт за всіма згаданими напрямами забезпечення фахівцями належного рівня.

Наведений побіжний погляд на перспективу МНСН в Україні показує наскільки різнобічна та різнопланова проблема таких робіт. Наведені аспекти не є вичерпними і потребують проведення спеціалізованих наукових робіт з цього питання. Досвід виконання подібних за складністю робіт дає змогу стверджувати, що перед початком виконання таких робіт має передувати створення повного переліку всіх (як прямих, так і дотичних) аспектів, сторін і напрямів щодо надрокористування, значна частина з яких наведена вище.

ЛІТЕРАТУРА

II Міжнародна науково-практична конференція
“Актуальні питання моніторингу і наукового
супроводження надрокористування та геологічної
експертизи “Геомоніторинг-2014”,
7–13 вересня 2014 р.

1. Рускин В. М., Кириллов В. П. Информационная технология SSADM: методика моделирования информационных потоков при разработке автоматизированных систем//Компьютеры+программы, 3 (18), 1995. С. 15–23.